

LBRIS

We know
books

JULES VERNE
CÉSAR CASCABEL

Ilustrații de Roux

Traducere de Anca Irina Ionescu

LITERA
București

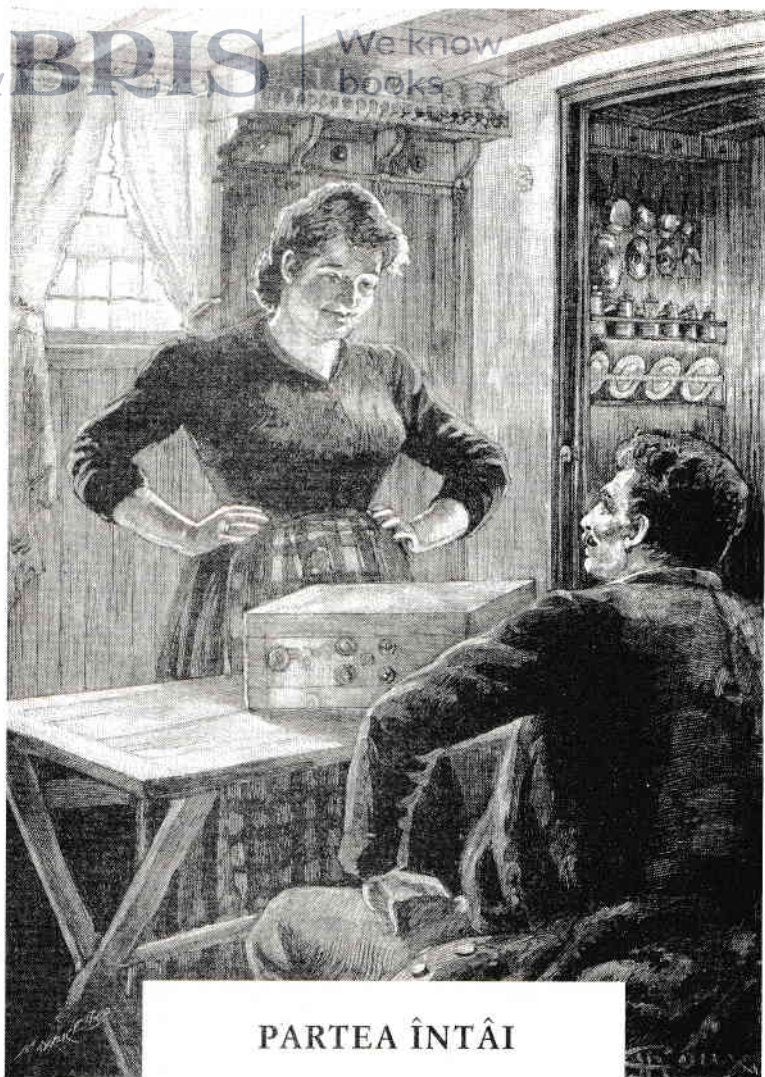
PARTEA ÎNTÂI

I. <i>Soarta a decis</i>	5
II. <i>Familia Cascabel</i>	16
III. <i>Sierra Nevada</i>	27
IV. <i>Marea hotărâre</i>	38
V. <i>La drum</i>	50
VI. <i>Continuarea călătoriei</i>	60
VII. <i>În ținutul Caribou</i>	69
VIII. <i>În satul netrebnicilor</i>	77
IX. <i>Nu se trece</i>	86
X. <i>Kayette</i>	96
XI. <i>Sitka</i>	110
XII. <i>De la Sitka la Fort Yukon</i>	122
XIII. <i>Cornélie Cascabel are o idee</i>	134
XIV. <i>De la Fort Yukon la Port Clarence</i>	149
XV. <i>Port Clarence</i>	161
XVI. <i>Spunem adio Noului Continent</i>	173

PARTEA A DOUA

I. <i>Strâmtoarea Bering</i>	185
II. <i>Între doi curenți</i>	199

III. În derivă	215
IV. De la 16 noiembrie la 2 decembrie	226
V. Insulele Liahovski	241
VI. Iernarea.....	255
VII. Trucul domnului Cascabel	266
VIII. Țara iakuților.....	280
IX. Până la fluviul Obi.....	294
X. De la fluviul Obi la munții Ural.....	305
XI. Munții Ural.....	321
XII. Călătoria încheiată care nu este terminată.....	334
XIII. O zi lungă	348
XIV. Deznodământ foarte aplaudat de spectatori.....	361
XV. Încheiere	375

PARTEA ÎNTÂI

I

SOARTA A DECIS

– Nu are nimeni ceva mărunțiș să-mi dea? Haideți, copii, căutați-vă prin buzunare!

– Uite, tati! a spus fetița.

Și a scos din buzunar un pătrățel de hârtie verzuie, mototolită și murdară. Pe hârtie se vedeau aceste cuvinte aproape ilizibile: „Statele Unite ale Americii monedă fracționară“, înconjurând capul respectabil al unui domn

în redingotă, cu numărul zece repetat de șase ori – ceea ce însemna zece cenți, adică aproximativ zece bani în Franța.

– Și de unde a apărut asta? a întrebat mama.

– Este ceea ce mi-a rămas de la ultima încasare, a răspuns Napoléone.

– Dar tu, Sandre, nu mai ai nimic?

– Nu, tată.

– Nici tu, Jean?

– Nici eu.

– Cât mai lipsește, César? l-a întrebat Cornélia pe soțul ei.

– Mai lipsesc două sute, dacă vrem să rotunjim suma, a răspuns domnul Cascabel.

– Iată-le, șefule, a spus Cuișor, aruncând în sus o mică monedă de cupru pe care tocmai o extrăsese din adâncurile buzunarului său.

– Bravo, Cuișor! a exclamat fetița.

– Bravo! a strigat domnul Cascabel.

Și „asta a fost“, ca să vorbim în limbajul aceluia cinstit saltimbanc. În total erau aproape două mii de dolari, adică zece mii de franci.

Zece mii de franci – nu-i așa că este o avere, când cineva a reușit să obțină acești bani doar din generozitatea publică?

Cornélia și-a îmbrățișat soțul, iar copiii au venit și l-au sărutat la rându-l lor.

– Acum, a spus domnul Cascabel, trebuie să cumpărăm o cutie, un cofret frumos cu încuietoare secretă în care să ne închidem averea.

– Chiar avem neapărată nevoie de așa ceva? a întrebat doamna Cascabel, pe care această cheltuială o cam speria.

– Cornélia, este absolut indispensabil!

– Poate că o casetă ar fi de ajuns?

– Așa sunteți voi, femeile! a exclamat domnul Cascabel. Casetă este pentru bijuterii! Un seif, sau cel puțin un cofret, pentru că este vorba de bani și, cum trebuie să facem o călătorie lungă cu cei zece mii de franci ai noștri...

– Atunci du-te și cumpără un seif, dar să te tocmești ca lumea, a spus Cornélia.

Capul familiei a deschis ușa „superbei trăsurii“ care îi servea drept birou de comerț, a pășit pe scara de fier fixată pe margine și a pornit pe străzile care converg spre centrul orașului Sacramento.

Luna februarie este o lună rece în California, deși acest stat este situat la aceeași latitudine ca și Spania. Dar, bine înfășurat în paltonul lui bun, căptușit cu blană de jder, cu căciula de blană trasă până peste urechi, domnul Cascabel nu era deloc îngrijorat din cauza temperaturii și mergea cu pas vesel. Un seif, să fie proprietarul unui seif, asta visase toată viața: acest vis avea să se împlinească în sfârșit!

Era începutul anului 1867. Cu nouăsprezece ani înainte de această dată, teritoriul ocupat acum de orașul Sacramento era doar o câmpie vastă și pustie. În centru se afla un fel de fortăreață, construită de coloniști, de primii comercianți, pentru a-și proteja taberele împotriva atacurilor indienilor din vestul Americii. Dar de atunci, după ce americanii luaseră California de la mexicani, care nu fuseseră în stare să o apere, aspectul ținutului se schimbase radical. Fortăreața cedase locul unui oraș – acum unul dintre cele mai importante din Statele Unite, cu toate că incendiile și inundațiile distruseseră în repetate rânduri orașul nou înființat.

Dar, în anul 1867, domnul Cascabel nu mai trebuia să se teamă de incursiunile triburilor indiene, nici măcar de agresiunile acelei bande de tâlhari cosmopoliți care invadaseră provincia în 1849, atunci când fuseseră descoperite minele de aur, situate puțin mai la nord-est, pe platoul Grass Valley, precum și faimosul zăcământ Allison Ranch, al cărui cuarț producea un franc din prețiosul metal la un kilogram.

Da! Acele vremuri de averi nemaiîntâlnite, de ruine înspăimântătoare și nenorociri fără nume trecuseră. Nu mai existau căutători de aur, nici măcar în acea parte din Columbia engleză, Caribou, care se află deasupra teritoriului Washington, unde în jurul anului 1863 s-au adunat mii de căutători de aur. Domnul Cascabel nu mai era în pericol ca mica lui avere câștigată, se poate spune, prin sudoarea trupului său, și pe care o purta în buzunarul paltonului, să-i fie furată pe drum. În realitate, achiziția unui seif nu era atât de importantă pe cât pretindea el pentru a-și pune avutul la adăpost; dar și-l dorea, deoarece anticipa o călătorie lungă prin Vestul

îndeprătat, mai puțin ferit decât regiunea californiană – călătorie care avea să-l ducă înapoi în Europa.

Domnul Cascabel mergea, așadar, fără griji, pe străzile largi și curate ale orașului. Ici și colo, piețe superbe, umbrite de copaci frumoși, încă fără frunziș, hoteluri și case particulare, construite cu la fel de multă eleganță cât și confort, clădiri publice de arhitectură anglo-saxonă, numeroase clădiri monumentale, care dau un aer deosebit capitalei Californiei. Pretutindeni, oameni ocupați, comercianți, armatori, industriași, unii așteptând sosirea navelor care coboară sau urcă pe fluviul ale cărui ape curg spre Pacific, alții asediind calea ferată Folson, care își trimite trenurile spre interiorul Confederației.

Domnul Cascabel se îndrepta spre High Street, fluierând o melodie franceză de fanfară.

Pe această stradă, remarcase deja magazinul unui rival al firmei Fichet și Hurets, vestitiți producători parizieni de seifuri. Acolo William J. Morlan vindea seifuri bune și relativ ieftine – cel puțin având în vedere prețul excesiv al tuturor lucrurilor din Statele Unite ale Americii.

William J. Morlan se afla în magazinul său, când a intrat domnul Cascabel.

– Domnule Morlan, a spus el, am onoarea... Aș dori să cumpăr un seif.

William J. Morlan îl cunoștea pe César Cascabel, căci cine nu-l cunoștea pe el în Sacramento? Nu încânta el de trei săptămâni populația orașului? Așa că vrednicul fabricant a răspuns:

– Un seif, domnule Cascabel? Vă rog să primiți complimentele mele!

– De ce?

– Pentru că atunci când cineva cumpără un seif, arată că are câțiva saci de dolari de băgat înăuntru.

– Așa cum spuneți, domnule Morlan.

– Ei bine, luați-l pe acesta, a spus negustorul, arătând spre o cutie imensă, demnă de un loc în birourile domnilor frați Rothschild sau ale altor frați sau bancheri foarte înstăriți.

– Oh, oh, mai încet! a spus domnul Cascabel. În acela este suficient loc pentru toată familia mea! Este o adevărată comoară, sunt de acord, dar,

Fabricantul i-a arătat o lădiță, prevăzută cu o încuietoare de siguranță.

pentru moment, nu pe ea trebuie să o punem sub cheie! Domnule Morlan, cât ar putea să conțină această ladă enormă?

– Câteva milioane în aur.

– Câteva milioane? Atunci voi trece pe aici... mai târziu, când le voi avea. Nu! Am nevoie de un cufăr mic, foarte solid, pe care să-l pot căra sub braț și să-l pun în spatele trăsurii mele când călătoresc.

– Înțeleg ce doriți, domnule Cascabel.

Și fabricantul i-a arătat o lădiță, prevăzută cu o încuietoare de siguranță. Nu cântărea mai mult de douăzeci de livre și era aranjată în interior așa cum sunt casetele de bani sau de valori din bănci.

– În plus, este ignifugă, a adăugat domnul William J. Morlan, și garantată prin factură.

– Perfect, perfect! a răspuns domnul Cascabel. Îmi convine, dacă îmi garantați pentru încuietoarea acestui cuțar!

– Încuietoare cu combinație, a adăugat domnul Morlan. Patru litere – un cuvânt din patru litere la alegere din patru alfabete, ceea ce oferă aproape patru sute de mii de combinații. În timpul cât i-ar lua unui hoț să le caute, avem timp să îl spânzurăm de un milion de ori!

– De un milion de ori, domnule Morlan! Asta e chiar minunat! Dar prețul? Înțelegeți, un seif este prea scump când costă mai mult decât ceea ce trebuie să pui în el!

– Foarte adevărat, domnule Cascabel. Așa că vi-l vând pe acesta doar cu șase dolari și jumătate.

– Șase dolari și jumătate? a spus Cascabel. Nu-mi place prețul de șase dolari și jumătate! Domnule Morlan, trebuie să facem afaceri cu cifre rotunde! Să zicem cinci dolari?

– Așa să fie, pentru că e vorba de dumneavoastră, domnule Cascabel.

Odată afacerea încheiată și prețul plătit, William J. Morlan i-a propus saltimbancului să îi transporte cuțărul până la rulota lui din oraș, nedorind să-l lase să-l care.

– Haideți, domnule Morlan! Un om ca mine, care jonglează cu greutatea de patruzeci de livre!

– Ehe! Cât cântăresc mai exact, greutatea dumneavoastră de patruzeci? a întrebat domnul Morlan, râzând.

– Exact cincisprezece livre, dar să nu spuneți nimănui! a răspuns domnul Cascabel.

Și așa, Cascabel și William J. Morlan s-au despărțit încântați unul de celălalt.

O jumătate de oră mai târziu, fericitul posesor al seifului a ajuns în piața circului, unde era parcată rulota lui și a depus acolo, nu fără o anumită satisfacție datorată respectului de sine, „seiful Casei Cascabel“.

Ah! Cât de admirat a fost, în micuța lui lume, acest seif! Și cât de fericită și de mândră era familia că îl avea! A trebuit să îl deschidă și să îl închidă din nou. Tânărul Sandre ar fi vrut să se bage în el ca să se distreze. Dar era imposibil, era prea mic pentru a-l găzdui pe tânărul Sandre!

Cât despre Cuișor, acesta nu mai văzuse niciodată ceva atât de frumos – nici măcar în visele sale.

– Trebuie să fie foarte greu să o deschizi, a spus el. Dacă nu cumva este ușor, iar asta înseamnă că se închide prost!

– Niciodată nu ai spus ceva mai adevărat, a răspuns domnul Cascabel.

Apoi a rostit cu vocea aceea de comandă care nu admite replică și cu unul dintre acele gesturi semnificative care nu îngăduie nicio șovăială:

– Haideți, copii, plecați pe drumul cel mai scurt, a spus el, și să ne aduceți un prânz regesc. Vă pun la dispoziție un dolar... E din partea mea!

Sărmanul om! Ca și cum nu ar fi fost „din partea lui“ în fiecare zi! Dar îi plăcea acest gen de glumă, pe care o însoțea cu un hohot de râs zgomotos.

Într-o clipă, Jean, Sandre și Napoléone au plecat însoțiți de Cuișor, cu un coș mare de nuiele pe braț, destinat pentru transportul proviziilor.

– Și acum, că suntem singuri, Cornélia, hai să stăm puțin de vorbă, a spus domnul Cascabel.

– Despre ce, César?

– Despre ce? Păi despre cuvântul pe care urmează să-l alegem pentru încuietorea seifului nostru. Nu e vorba că nu am încredere în copii! Dumnezeu mare! Sunt niște îngerăși! Și chiar și în prostuțul ăla de Cuișor, care este cinstea în persoană!... Dar aceste cuvinte trebuie să fie secrete.

– Alege orice cuvânt dorești, a răspuns Cornélia. Îl las în seama ta...

– Nu ai vreo preferință?

– Nu.

– Ei bine, aș vrea să fie un nume propriu.

– Da! Foarte bine... al tău, César.

– Nu se poate! E prea lung! Numele acesta trebuie să aibă doar patru litere.

– Atunci șterge o literă din numele tău! Putem să scriem „César“ fără „r“! Presupun că suntem liberi să facem cum dorim!

– Bravo, Cornélie! E o idee... una dintre acele idei care îți vin adesea, draga mea soție! Dar dacă decidem să scoatem o literă dintr-un nume... aș prefera să elimin patru litere din numele tău!

– Din numele meu?

– Da, din numele tău! Luăm numai sfârșitul... „elia“. Cred că este și mai distins!

– Ah, César!

– O să-ți faci plăcere, nu-i așa, să știi că numele tău este în încuietura seifului nostru?

– Da, din moment ce este deja în inima ta! a răspuns Cornélie apăsător, dar cu tandrețe.

Apoi l-a îmbrățișat strâns pe curajosul ei soț.

Și iată cum, datorită acestei combinații, cine nu cunoștea cuvântul „elia“, nu putea niciodată să deschidă seiful familiei Cascabel.

O jumătate de oră mai târziu, copiii s-au întors cu proviziile, șuncă și carne de vită sărată, tăiate în bucăți apetisante, precum și câteva dintre acele legume uimitoare pe care le produce vegetația californiană, verze arborescente, cartofi mari cât pepenii, morcovi de o jumătate de metru lungime și, după cum îi plăcea domnului Cascabel să spună, „care nu sunt egale decât de cele care sunt smulse fără să ai grijă să le cultivi!“ În ceea ce privește băutura, nu există decât dificultatea de a alege între varietățile pe care le oferă gâtlejului american natura și arta. De data aceasta, fără să mai vorbim de o carafă de bere cu spumă, toată lumea va avea partea sa dintr-o sticlă de sherry la desert.

Cornélie, ajutată de Cuișor, asistentul ei obișnuit, a pregătit imediat prânzul. Au pus masa în cel de-al doilea compartiment al rulatei, căruia îi spuneau salonul de familie, menținut la o temperatură potrivită de soba de bucătărie din compartimentul alăturat. Dacă în acea zi – ca, de altfel, în toate celelalte zile – tatăl, mama și copiii mâncau cu o remarcabilă poftă de mâncare, acest lucru era pe deplin justificat de împrăjurări.

Când s-a terminat masa, domnul Cascabel, luând tonul solemn pe care obișnuia să îl dea discursurilor sale atunci când se adresa publicului, s-a exprimat după cum urmează:

– Măine, copii, vom pleca din Sacramento, părăsind acest nobil oraș și pe nobilii săi locuitori, despre care nu avem decât cuvinte de laudă, indiferent de culoarea lor, roșu, negru sau alb. Dar Sacramento este în California, iar California este în America, iar America nu este în Europa. Și țara noastră este țara noastră, iar Europa înseamnă Franța și nu este prea devreme ca Franța să ne vadă din nou „între zidurile sale“, după o absență care a durat mulți ani. Am făcut avere? La drept vorbind, nu! Cu toate acestea, avem o anumită sumă de dolari, care va arăta bine în seiful nostru când îi vom schimba în aur sau argint francez. O parte din această sumă ne va servi pentru a traversa Atlanticul cu navele rapide sub pavilionul tricolor pe care Napoleon I-a purtat cândva din capitală în capitală. În sănătatea ta, Cornélie!

Doamna Cascabel s-a înclinat în fața acestui semn de bună prietenie pe care îl primea adesea de la soțul ei, ca și cum i-ar fi mulțumit pentru că îi dăruise câte un Alcide și un Hercule în persoana copiilor ei. Apoi a continuat:

– Beau și eu pentru fericita noastră călătorie! Fie ca vânturile favorabile să ne umfle pânzele!

A făcut o pauză pentru a turna fiecăruia un ultim pahar din excelentul său sherry.

– Dar, Cuișor, poate îmi vei spune că, după ce vom plăti biletele, nu va mai rămâne nimic în seif.

– Nu, domnule, decât dacă prețul navelor nu se va adăuga la prețul căilor ferate...

– Căile ferate, *railroads*, cum spun yankeii! a exclamat domnul Cascabel. Dar, fiind naivi și iraționali, noi nu le vom lua! Intenționez să economisesc costul transportului de la Sacramento la New York, călătorind în casa noastră pe roți! Presupun că aceste câteva sute de leghe nu sunt de natură să sperie familia Cascabel, care este obișnuită să călătorească peste tot în lume!

– Bineînțeles că nu! a răspuns Jean.

– Și ce bucurie va fi pentru noi să vedem din nou Franța! a exclamat doamna Cascabel.

– Franța noastră pe care voi nu o cunoașteți, copii, a spus domnul Cascabel, de vreme ce v-ați născut în America, frumoasa noastră Franță

pe care o veți cunoaște în sfârșit! Ah, Cornélia, ce plăcere pentru tine, o provensală, și pentru mine, un normand, după douăzeci de ani de absență!

– Da, César, da!

– Vezi tu, Cornélia, chiar dacă mi s-ar propune un angajament la teatrul domnului Barnum, l-aș refuza pe loc! Să amân întoarcerea noastră – nici odată! Mai degrabă aș merge în mâini! Suntem bolnavi de dor de acasă și trebuie să ne vindecăm, întorcându-ne în țară! Nu cunosc alt remediu!

César Cascabel spunea adevărul. El și soția lui nu mai aveau decât un singur gând: să se întoarcă în Franța. Și ce bucurie să poată face acest lucru, din moment ce aveau destui bani!

– Plecăm mâine! a spus domnul Cascabel.

– Și poate că va fi ultima noastră călătorie! a adăugat Cornélia.

– Cornélia, a rostit cu demnitate soțul ei, nu știu decât o singură ultimă călătorie, iar aceea este cea pentru care Dumnezeu nu eliberează bilete de întoarcere!

– Așa este, César, dar, înainte de aceea, nu ne vom odihni și noi, după ce am făcut avere?

– Să ne odihnim, Cornélia? Niciodată! Nu vreau avere, dacă averea ne va conduce la trândăvie! Crezi, oare, că ai dreptul să lași să se irosească talentele cu care natura te-a înzestrat cu atâta generozitate? Îți imaginezi că eu pot trăi cu brațele încrucișate, cu riscul de a-mi periclita propriile articulații? Îl vezi pe Jean renunțând la exercițiile de echilibristică, pe Napoléone că nu mai dansează pe sârmă, cu sau fără prăjină de echilibru, pe Sandre că nu mai apare în vârful piramidei umane, iar Cuișor nu-și mai bagă în buzunare o jumătate de duzină de burdufuri pe minut spre încântarea publicului? Nu, Cornélia! Spune-mi mai degrabă că soarele se va stingea din cauza ploii, că marea va fi bătută de pești, dar nu-mi spune că într-o zi va suna ora de odihnă pentru familia Cascabel!

Iar acum tot ce le mai rămăsese de făcut era să finalizeze pregătirile, pentru ca să plece a doua zi, cât mai devreme, de îndată ce soarele va răsări deasupra orizontului din Sacramento.

Și exact asta au făcut toată după-amiaza. Inutil să mai spunem că faimosul seif fusese așezat la loc sigur, în ultimul compartiment al rulatei.

– În acest fel, a spus domnul Cascabel, putem să-l păzim zi și noapte!

– Hotărât lucru, César, cred că ai avut o idee bună, a spus Cornélie, și nu regret banii pe care i-am dat pe acest seif.

– Poate că este puțin cam mic, dragă soțioară, dar vom cumpăra unul mai mare... dacă ne crește tezaurul!